

21 Şubat Tüm Dünya Dillerinin Anadili Günü Kutlu Olsun

DHİBRA

DİL HAKLARI İZLEME, BELGELEME VE RAPORLAMA AĞI

شبكة حقوق اللغة للمتابعة والتوثيق

RRJETIT TË DOKUMENTIMIT DHE RAPORTIMIT TË MONITORIMIT TË DREJTAVE GJUHËSORE

АБЫЗШӘА ИАМОУ АЗИНҚӘА УЗЫРБО РТЕКНИКАТӘ ҚҖААДҚӘБИ РДОҚҪУМАНТАЦИАҚӘБИ

ЕИЛЫККА ИААРЦШУ РХАСАБЫРБА ЕИМАДАРАТӘ АИДГЫЛАҚӘА

ԼԵՋՈՒԱԿԱՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔՆԵՐՈՒ ՎԵՐԱՀՍՈՒՄԱՆ, ՎԱԽԵՐԱԳՐՄԱՆ ԵՒ ՏԵՐԵԿԱԳՐՄԱՆ ՑԱՆՑ

MREŽA ZA PRAĆENJE, DOKUMENTACIJU I IZVJEŠTAVANJE O JEZIČKIM PRAVIMA

БЭЭХЭМ ЯФИТНЫГЭЭХЭМ ЛЬЫПЛЭЭН УШЭТЫН ДЕКУМЕНТАЦИЈА ХЬЫТЫУ

KOMA HEQA ZONA TEQIB KERDENE, WESIQA RA ŞEVEKNAENE U RAPOR GURETENE

БЭЭ ХЬЭКЪХЭМ КІЭЛЪЫПЛЬ, ЕЛЭЖЬ, ЗЫТХ ГУП

RED DE INFORMASION I DE SUPERVIZION DE DERECHOS LINGUISTIKOS

NENURI XAŞEPŞ OŞKOMILU, OŞARU DO RAŞORI GAMAĞMALUŞ MOSA

МОТТИЙН БАКЪОНАШ ХЬОВСАР ДОКУМЕНТ А РАПОРТ УЬРА

ΔΙΚΤΥΟ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΚΑΙ ΔΙΚΤΥΟ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

ԽՅՅԱԴՅԻ ԲԱՐԱԴՅԼ ՇՖՏԴԱՐԴ ԴՈԿՄԵՆՏԱԼՈՆ ԼՄՔ ԽԿԻԳԴՔՅԵՐԴ ԽԻԶԻ

TORA ÇAVDËRİKİRİN, TOMARKİRİN Ü RAPORKİRİNA MAFËN ZİMANİ

NETWORK FOR LANGUAGE RIGHTS MONITORING, DOCUMENTATION AND REPORTING

1864 Hafıza Merkezi

Adana Çerkes Kültür Derneği

Afşin Kafkas Kültür Derneği

Agos Gazetesi

Agos Ermenice Ek

Alan Kültür ve Yardım Vakfı

Ankara Çerkes Derneği

Anadili Kadınları

Antalya Çerkes Derneği

Apoyevmatini Gazetesi

Aramyan Okulundan Yetişenler Derneği

Arap Alevi Meclisleri

Aras Yayıncılık

Arıkbaşı Köyü Kafkas Derneği

Avesta Yayınevi

Avlaremöz Platformu

Aydın Kuzey Kafkas Kültür Derneği

Bahçelievler Kafkas Çerkes Derneği

Balıkesir Adıge-Çerkes Kültür Derneği

Bianet

Bolu Kafkas Derneği

Bursa Çerkes Kültür Derneği

Can TV

Çerkes Kültürevi

Çorum Kafkas Kültür Derneği

Denizli Kafkas Kültür Derneği

Diyarbakır Hak İnisyatifi

Düzce Adıge Kültür Derneği

Ehliddar Kültür Merkezi

El Amaneser Gazetesi

Eskişehir Kuzey Kafkas Kültür ve Dayanışma Derneği

Gazete Sabro

Gaziantep Çerkes Derneği

Gola Kültür Sanat ve Ekoloji Derneği

Gor Hemşin Kültür Dil Tarih Dergisi

Göç ve İnsani Yardım Vakfı

Göksun Çerkes Derneği

Gönen Kafkas Kültür Derneği

Gürcü Dil Merkezi

Gürcü Haber Portalı

Gürcü Kültür Merkezi

Hamamözü Çerkes Derneği

Hemşin Kültürünü Araştırma ve Yaşatma Derneği

Heyamola Yayınevi

İnegöl Çerkes Adıge Kültür Derneği

İskenderun Çerkes Derneği Adıge Khase

İsmail Beşikci Vakfı

İstanbul Arap Alevi Meclisi

İstanbul Kafkas Kültür Derneği

İstos Yayınevi

Weşanên J&J (J&J Yayınları)

Kafkas Demekleri Federasyonu

Karacabey Kuzey Kafkasya Kültür Derneği

Karadeniz Ereğli Kafkas Kültür Derneği

Kayseri Kafkas Derneği

Kiçir Adıge Derneği

KoyuSiyah Yayıncılık

Kürt Araştırmaları Derneği

Komeleya Wejekarên Kurd

Kürt Yazarlar Derneği

Kültürel İncelemeler ve Toplumsal Araştırmalar Derneği

Laz Kültür Derneği

Manisa Çerkes Kültür Derneği

ma music Center

Mersin Kafkas Kültür ve Yardımlaşma Derneği

Marje Podcast

Medya Kitabevi

Mezopotamya Dil ve Kültür Araştırma Derneği

Mezopotamya Eğitim Bilim Sanat Sağlık ve Kültür Vakfı

Mızağe Dergisi

Mustafa Kemal Paşa Çerkes Kültür Derneği

Nazilli Kafkas Kültür ve Dayanışma Derneği

Nor Zartonk (Ermeni Kültürü ve Dayanışma Derneği)

Ogni Dergisi

Önce Çocuklar Derneği

Perperik Müzik Topluluğu

Pomak Enstitüsü

Rengarenk Umutlar Derneği

Rosa Kadın Derneği

Rum Vakıfları Derneği

Sakarya Kafkas Kültür Derneği

Samsun Çerkes Derneği

Sardamond Kültürel Araştırma Grubu

Şamil Eğitim ve Kültür Vakfı

Sefarad Kültürü Araştırma Merkezi

Soma Kafkas Kültür Derneği

Susurluk Kafkas Derneği

Süryani Demekleri Federasyonu

Tokat Çerkes Derneği

Turhal Kafkas Kültür Derneği

Türkiye Kültürleri Araştırma Grubu

Uncire Dergisi

Uzunyayla Kafkas Kültür ve Yardımlaşma Derneği

Vejiyaişê Tiji (Tij Yayıncılık)

Vomank

Weşanxaneyê Vateyi (Vate Yayınevi)

Yaşam Bellek Özgürlük Derneği

Zan Sosyal Siyasal İktisadi Araştırmalar Vakfı

TÜM DÜNYA DİLLERİNİN ANADİLİ GÜNÜ KUTLU OLSUN!

UNESCO'nun 17 Kasım 1999'da ilan ettiği 21 Şubat Uluslararası Anadili Günü vesilesiyle, anadilinin anlam ve önemi konusunda duyarlı sivil toplum özneleri olarak 2021 yılında da taleplerimizi dile getirmek için bir araya geldik.

Türkiye'nin zenginliği olan tüm anadillerinin ve dilsel çoğulluğun herkes tarafından sahiplenilmesi ve desteklenmesi, farklılıklarımızla barış içinde bir arada yaşamının güvencesidir. Dil hakları önündeki engellerin ortadan kaldırılması, demokrasinin olmazsa olmazlarından. Bu konuda duyarlı olması gereken devlet, toplum ve bireyler olarak herkesin üstüne büyük görevler düşmektedir.

Yok olma tehdidi altındaki diller başta olmak üzere, farklı Türkiye dillerinin yaşaması için büyük fedakârlıkla çalışan kişi ve kurumların ülkenin kültürel zenginliğine katkısının kabul edilerek desteklenmesi gerektiğine inanıyoruz.

Dil Hakları İzleme Belgeleme ve Raporlama Ağı'nın (DHİBRA) bileşenleri olarak bu bağlamda çağrımız şudur:

- 1) Anadilinin öğrenilmesi ve kamusal alanda kullanımını için daha özgürlükçü hukuki ve idari düzenlemeler yapılmalı ve mevcut düzenlemeler engelsiz ve kararlı bir şekilde uygulanmalıdır.
- 2) Yok olma tehdidi altındaki dillerin koruma altına alınması için somut adımlar atılmalı, bu konuda çalışan sivil toplum özneleri ivedilikle desteklenmelidir.
- 3) Ülkede kullanılan farklı anadillerine ilişkin üniversitelerde kurulan birimler (bölümler, anabilim dalları ve enstitüler) yaygınlaştırılmalı ve mevcut birimler kaynak ve kapasite açısından geliştirilmelidir.
- 4) Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 2 Eylül 1990'da yürürlüğe giren ve Türkiye tarafından 2 Ekim 1995'te onaylanan Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin anadiline ilişkin üç maddesine Türkiye tarafından konulan çekinceler kaldırılmalıdır.

Dil hakları, insan haklarının ayrılmaz parçasıdır!

АДУНЕИ АБЫЗШӘАҚӘА ЗЕГЬЫ РХАТӘЫБЫЗШӘА АМШ НЫҶӘАЗААИТ!

УНЕСКО (UNESCO) 17 Абцара-мза 1999 шықәсазы икәнацаз алақәара ишақәо ала, 21 Жәабран-мза Жәларбжъаратә Ахатәыбызшәа Амш инамаданы, зхатәыбызшәа ацаки изыцсоуи здыруа иазфлымҕау ицивилтәу ауаажәларра рлахәцәа рыхьзала, 2021 шықәсагьы еиҕа ҕгәазықәарақәа еиҕақхәаразы ҕаизеит. Ҙырқәтәыла азы беиароуп ҕәа иазыҕақхьазо ахатәыбызшәақәа зегьы, ауаацсырагьы ирыдыркыло иацыхраауа иалагар, ҕаипшымзаарақәа рла ҕынч ҕанхаразы гарантис ыкәлап ҕәа ҕазхәыцуеит. Абызшәа иамоу азин иаҕагылоу ацынгылақәа ррыцқьара, адемократиа змоу аҕәынткаррақәа зегьы ирзымпсахуа цкарроуп. Ари атема иазфлымҕахарц зухәҕоу аҕәынткарра, нас ажәлари ауаҕытәыҕса хаҕы змоу зегьы иахуалуп. Адунеи акны ашәартара иҕагылоу абызшәақәа рацхьа инаргыланы, иеиуеипшым Ҙырқәтәылатәи абызшәақәа реиқәырхаразы зхы иаеиҕзакәа уахи-ени аҕьабаа збо ауаа нас аусқәартақәа ҕтәыла акултура беиара шеиздырҕауа дырны еснагь ишрыцыхратәу ҕдыруазароуп.

Абызшәа иамоу Азинқәа узырбо Ртекникатә қьаадқәеи Рдоқьумантациақәеи еилыкка иаарцшу Рқасабырба еимадаратә Аидгылақәа ДҶИБРА (DHIBRA) рыхьз ала контекстс иҕамоу аацхьара абарт роуп:

- 1) Ахатәыбызшәақәа рырцареи аусбартақәа рыкны рхархәареи азы еиҕа алибералтәу еиҕа азакәантә зин змоу ацкаррақәа ацданы икоу ацкаррақәагьы цынгыла рмамкәа икацатуп.
- 2) Ашәартара иҕагылоу абызшәақәа ҕахьчаразы илабҕабоу ашьаҕақәа еихгатуп, ари аус атема ала аус зуа ицивилту ауаажәларратә организациақәа ирласны ацхьараара рҕатуп.
- 3) Атәыла акны иеиуеипшым ахатәыбызшәақәа ирызкны ауниверситетқәа рыкны акәшақәа (аинститутқәа, афакултетқәа)рларцәатуп, икоугьы рхыцхьртақәеи рҕазареи еизырҕатуп.
- 4) Иеиду Ажәларқәа Рзеипш Ассамблеиа ишақәнаргылаз 2 Цәыббырамза 1990 шықәсазы алшаа зырҕаз нас Ҙырқәтәыла 2 Абцарамза 1995 шықәсазы иаднакылаз Ахәыцқәа Ризинқәа рыхьчара Рықәшаҕатхара акны ахатәыбызшәа иазку ахәтацқәа хҕа (3) рзы Ҙырқәтәыла икәнацаз ақәшаҕатымра ацыхны иақәшаҕатхароуп.

Абызшәа иамоу азинқәа, ауааҕытәыҕсатә зинқәа ирыцрымшәо иахәтацуп!

Abazaca Çeviri: Ирфан Ахәацба

НЫДЭЛЬФЫБЗЭХЭМ, ДУНЭЕ НЫДЭЛЬФЫБЗЭХЭМ Я МАФЭКИЭ ТЫШЬУФЭГУШИО!

ЮНЕСКО м 1999-рэ ильэсым шэкиогъум и 17-рэм ыгъэнэфагъ Мэзаим и 21-рэр Дунэе Ныдэльфыбзэхэм я Мафэу. Ащ ехъулгэу, ныдэльфыбзэм икгуачгэ, илэплаггэ уасээ фэзышыхэрэ обшественнэ организациехэм ашылажъэхэрэр тызэфэсыгъ. Тыркуем ибайныгъэу ныдэльфыбзэхэр ыкии бзэ зэфэшъхьафхэр нэбгырэ пэпэчъ зыкъуиубытэныр, адиргъэштэныр, тызэфэмыдэми зыпкъ-зыпчэгъоу тызэдэпсэуныр мамырныгъэм ипкъэу шъхьагъ. Бзэхэм яфитныгъэхэм япэрыохъухэр шыгъэзыеныр демократием имыгэ мыхъуштхэм ашыщ. Мыщ ынагэ тезгъэтын фае къэралыгъом, обшеством, цыфхэм пшъэрыльхэр атефэх. Кюдыжбыным ишынагъо зышъхьащыт бзэхэр апэ итэу, Тыркуем ибзэ зэфэшъхьафхэр ухъумэгъэным фэши юфыгъо инхэр зезыхьау ащ афэгумэкгырэ цыфхэм, обшественнэ организациехэм, къэралыгъом икултурэ ибайныгъэу, ихоныгъэу ахэр зэрэшытыр зэхишыкыгъэ иэпэгъэу аритын фаеу тэлытэ.

Бзэхэм Яфитныгъэхэм Лыпллээн Ушэтын Документация Хьытыгъом (БЯЛУДХЬ) хахъэхэрэм тиджэмаккъэ зыфэдэр мары:

- 1) Ныдэльфыбзэм изэгъэшгэн ыкии ар къэралыгъом шыгъэзеклон фэши, шъафит гуфитэу юридически кгуачгэ ягэнэу къэралыгъо унашъохэр къыдэгъэкын, унашъохэм пэрыохъу ямыгэу гъэгорышгэныр.**
- 2) Кюдыжбыным ишынагъо къызшъхьащыт бзэхэм яухъумэн фэши тубытагъэ лъэш зыхэль лъэубэкъухэр дзыгъэн, мы юфым адэлэжъэрэ обшественно организациехэм къэралыгъом ящыклаггэ иэпэгъур щэч хэмылгэу аригъэгъотыныр.**
- 3) Къэралыгъом щэзеклорэ бзэ зэфэшъхьафхэм афэгъахыгъэу университет хэм ашылажъэрэ (кафедрэхэр, ушэтын иниститухэр...) нахьыбэу еджапгэхэм ащзэхэщэн, ахэм финанс ыкии гуманитарнэу кгуачгэу афэхъун.**
- 4) ООН-м 1990-рэ ильэсым юныгъом и 2-м ыштагъэ унашъоу, 1995-рэ ильэсым чъэпыогъум и 2-м Тыркуер зыкгэтхагъэ Кгэлэцгыкгуэхэм Яухъумэн фэгъахыгъэ зэээгъыныгъэм хэтэу ныдэльфыбзэм ехьылаггэм Тыркуем гъунэ зыфишыгъэ пунктищыр техыжбыгъэн.**

Бзэхэм яфэгъэкютэныгъэрэ цыфхэм яфитныгъэхэмрэ зэгопчын умылгэкыгэнэу зэшыщых!

Adigece (Batu) Çeviri: Мэфшгукъо Шенгюл

ДЫВОХЪУЭХЪУ ДУНЕЙ ПСОМ ЛЪЭПКЪЫУ ТЕТЫМ Я АНЭДЭЛЪХУБЗЭХЭМ Я МАХУЭМКІЭ!

1999 гъэм шәкІуэгъуэм и 17-м Юнескэм къызэрыхильхъамкіэ, мазаем и 21-р —анэдэлъхубзэхэм я Махуэу дуней псом шагъэлъапІэ. Абы папщІэ, Тыркүм шыпсэу, анэдэлъхубзэр зыгъэлъапІэ, жылагъуэ Іуэхум иужь ит хасэхэр /гүпхэр 2021 гъэм дызыхуейр жытІэну дызэхуэсаш.Тырку къэралым и беагъ анэдэлъхубзэхэр, бзэуэ хъуар жылагъуэм къадиштэу икІи дэІэпыкъуу, ди бзэр зэтемыхуэми, дипкъкІэ дызэмыщхъми, зэш быным хуэдэу дызэдэпсэуфыным ар я щыхъэтщ. Бзэ хъэкъым и пащхъэ иль лъэпощхъэпо Іуэхухэр утыку ихъэныр демократием и нагъыщэщ. Ди анэдэлъхубзэхэри Іэмал имыІэу, гүмахэу зыхъумэн хуей къэралыгъуэм, жылагъуэм, цІыхухэм пщэрыль, жэуаплыгъэ ин дохь.КІуэдыжынкІэ шынагъуэ щытыкІэм ит бзэхэр ипэ иригъэщү, абыхэм гүлътэ хэха хуэщІыныр, зэхуэмыдэу, зэмыщхъу Тыркүм къыщапсэль бзэхэр псэун папщІэ, псалъэ къудейкІэ мыхъуу, тхылъымпІэм тетү унафэ щыІэн, цІыхубэ зэгухъэныгъэхэм а Іуэхум гүлътэ ин хуащІын хуейуэ долътэ.

Бзэ Хъэкъхэм КІэлъыплъ, Елэжъ, Зытх Гүпым (ДХИБРА) хэтхэм ди джэ макъыр мыпхүдэщ:

- 1) Анэдэлъхубзэр зэгъэщІэн, щІыналъэм щызехъэн папщІэ, нэхъ хуитү, хабзэм теттү къэрал унафэхэр къэхъын, гъашІэм хэлъхъэн, лъэпощхъэпо имыІэу зегъэкІуэн, нобэ щыІэ къэрал унафэхэр пэрыуэгъуншэу къэгъэсэбэпын, гъээзэщІэн.
- 2) КІуэдыжынкІэ шынагъуэм ит бзэхэр хъумэн папщІэ, лъэбакъуэ нахуэ чын, мы Іуэхум елэжъ жылагъуэ хасэхэмрэ гүпхэмрэ мыгүвэу ядэІэпыкъун хуейщ.
- 3) Къэралыгъуэм щызэрахъэ бзэ Іуэхум теухуауэ университетхэм шаухуа анэдэлъхубзэ шапхъэхэр (къудамэхэр, институтхэр, факультетхэр) щадж щІыпІэхэр гъэбэгъуэн хуейщ. Абы папщІэ гуманитар дэІэпыкъуныгъэ къызэгъэпэщыпхъэщ.
- 4) Лъэпкъ Зэкъуэтхэм я Организацэм (Лъ30) и Генеральнэ Ассамблеем 1990 гъэм фокІадэ мазэм и 2-м къишта унафэм Тырку къэралым 1995 гъэм жэпуэгъуэ мазэм и 2-м Іэпэ щытридзэм, Сабий Хъэкъ ЗэгурыІуэныгъэ Тхылъым и Іыхъищым трилхъа мыхъуныгъэр Іуихыжын хуейщ.

Бзэ хъэкъхэр цІыху хъэкъхэм гүомыхыфыну я зы Іыхъэщ!

Adigece (Doğu) Çeviri: Эрдогъан Йылмаз

تمنياتنا بعيد اللغة الأم أن يكون سعيدا لجميع لغات العالم!

بمناسبة اليوم العالمي للغة الأم في 21 شباط، والذي أعلنته اليونسكو في 17 نوفمبر 1999، اجتمعنا كأشخاص من المجتمع المدني، يشعرون بمعنى وأهمية اللغة الأم، من أجل التعبير عن مطالبنا في 2021.

ولكي نضمن العيش في سلام، يجب أن يتم الاستقادة من ثراء تركيا في تعددها اللغوي، بدعم كل لغات الأم. إن إزالة الحواجز من أمام الحقوق اللغوية أمر لا بد منه من أجل تحقيق الديمقراطية. ويجب أن تكون الدولة والمجتمع والأفراد واعين بهذه القضية، فالمسؤولية تقع على الجميع.

إننا نؤمن بدعم اللغات المهددة بالانقراض، ودعم المؤسسات والأشخاص الذين يعملون في سبيل الحفاظ على لغتهم الأم. ونؤمن بأنهم يقدمون تضحيات كبيرة من أجل الثراء الثقافي. وهذه دعوتنا في هذا السياق:

1- يجب أن تُوضع ترتيبات قانونية وإدارية أكثر ليبرالية لتعلم اللغة الأم واستخدامها في المجتمع، وتنفيذ اللوائح الحالية بشكل حاسم.

2- يجب اتخاذ خطوات ملموسة في سبيل حماية اللغات المهددة بالانقراض، ودعم المؤسسات التي تعمل على هذه القضية بشكل عاجل.

3- زيادة الأقسام في الجامعات التي تقوم بتدريس اللغات الأم، وتطوير الأقسام الموجودة حالياً.

4- رفع التحفظات التي وضعتها تركيا حول ثلاث مواد من اتفاقية حقوق الطفل التي دخلت حيز التنفيذ من قبل الجمعية العامة للأمم المتحدة عام 1990، ووافقت تركيا عليها عام 1995، والتي تتعلق باللغات الأم.

حقوق اللغة جزء لا يتجزأ من حقوق الإنسان!

Arapça Çeviri: Ahmed Zekeriya

GËZUAR DITËN E GJUHËS AMTARE TË TË GJITHA GJUHËVE BOTËRORE!

Me rastin e 21 Shurt Dita Ndërkombëtare e Gjuhës Mëmë e shpallur nga UNESCO më 17 nëntor 1999, si subjekte të shoqërisë civile të ndjeshëm ndaj rëndësisë dhe kuptimit të gjuhës së amtare, u bashkuam për të shprehur kërkesat tona edhe në 2021. Zotërimi dhe mbështetja e të gjitha gjuhëve dhe pluralizimi gjuhesor nga të gjithë, të cilët përbëjnë pasurine e Turqisë, është garancia e të jetuarit së bashku në paqe me dallimet tona. Heqja e pengesave për të drejtat gjuhësore është një domosdoshmëri për demokracinë. Është një domosdoshmëri si shtet, shoqëri dhe individë që duhet të jenë të ndjeshëm për këtë çështje dhe detyra të mëdha bien mbi të gjithë. Ne besojmë se duhet të mbështetet kontributi i individëve dhe institucioneve që punojnë me shumë sakrificë për pasurinë kulturore të vendit veçanërisht për gjuhët nën kërcënimin e zhdukjes, për mbijetesën e gjuhëve të ndryshme Turke.

Si komponentë të Rrjetit të Dokumentimit dhe Raportimit të Monitorimit të të Drejtave Gjuhësore (DHIBRA), në këtë kontekst thirrja jonë është:

- 1) Për mësimin e gjuhës amtare dhe përdorimin e saj në sferën publike, duhet të bëhen rregullime më liberale administrative dhe rregulloret ekzistuese duhet të zbatohen në një mënyrë të vendosur.**
- 2) Duhet të ndërmerren hapa konkretë për të mbrojtur gjuhët nën kërcënimin e zhdukjes, si dhe subjektet e shoqërisë civile që punojnë për këtë çështje duhet të mbështeten urgjentisht.**
- 3) Njësitë e themeluara në universitete në lidhje me gjuhët e ndryshme amtare të përdorura në vend (departamentet, departamentet dhe institutet) duhet të zgjerohen dhe njësitë ekzistuese duhet të zhvillohen në drejtim të kapacitetit.**
- 4) Tre pikat e imponuara nga Turqia në Konventën për të Drejtat e Fëmijës, që ka hyrë në fuqi nga Asambleja e Përgjithshme e Kombeve të Bashkuara më 2 shtator 1990 dhe miratuar nga Turqia në 2 tetor 1995, duhet të hiqen.**

Të drejtat gjuhësore janë pjesë integrale e të drejtave të njeriut!

Arnavutça Çeviri: Teuta Tabaku

SRETAN DAN MATERNJEG JEZIKA SVIM JEZICIMA NA SVIJETU!

Povodom 21. februara, Medjunarodnog dana maternjeg jezika, koji je proglašen od strane UNESCO-a 17. avgusta 1999. godine, okupili smo se kako bi i u 2021. godini iznijeli nase zahtijeve po pitanju znacaja i vaznosti maternjeg jezika. Garancija zivljenja u miru sa svim nasim razlicitostima moguca je podrzavanjem i prihvatanjem jezicke razlicitosti svih maternjih jezika koje predstavljaju bogatstvo Republike Turske. Nepokolebljivi postulat demokratije mora biti otklanjanje svih prepreka koje se postavljaju pred pravo na jezik. U tom smislu veliku odgovornost i obavezu snosi kako drzava, koja mora biti posebno osjetljiva po ovom pitanju, tako i zajednica i pojedinci. Pocevsi od jezika koji su pred nestajanjem, cvrsto vjerujemo da treba podrzavati pojedince i institucije koje u cilju oplemenjivanja kulturnog bogatsva drzave predano rade na ocuvanju zivota razlicitih turskih jezika.

Kao Mreza za dokumentovanje i pracenje jezickih prava u okviru navedenog pozivamo na sljedece:

- 1) Potrebno je izvršiti pravne i upravne izmjene, uspostaviti slobodniji pravni mehanizam kao i omogućiti da se bez prepreka, odlucno sprovode trenutne izmjene.**
- 2) Potrebno je poduzeti konkretne mjere spram ocuvanja jezika kojima prijete nestanak, te u tom smislu se hitno trebaju podrzati naponi civilnih drustava.**
- 3) Potrebno je raditi na povecanju broja univerzitetskih jedinica (odsjeci, odjeljenja za maternje jezike, instituti za jezik) a sve u vezi s razlicitim maternjim jezicima koji su u upotrebi na teritoriji Republike Turske, kao i na ojacanju vec postojećih kapaciteta.**
- 4) Potrebno je ukloniti otklon koji Republika Turska ima naspram 3 Clana Sporazuma o djecijim pravima koji je od strane Ujedinjenih nacija stupio na snagu 02. septembra 1990. godine, i koji je odobren od strane Republike Turske 02. oktobra 1995. godine, a koji se odnose na maternji jezik.**

Pravo na jezik je neodvojan dio ljudskih prava!

Boşnakça Çeviri: Amina Čikić-Ertem

ДУЪНЕН МОТТА ДЕНЦА ДЕКЪАЛ ДО МОССУ А НЕНАМОТТА!

UNESCO 1999 шерахь лаьхьан бет 17 дийнахь кхайкхам бина чиллан бетан 21 де дуьнен нена мотта лоруш де. Цун хокъехь нена мотт лоруш из дагбоитш 2021 шарахь а кхайкхам беш вовшекхетта юкьаралла дIакоьхьурш. Туркойн мехкан а бахам болу массеран а нена мотт хIора адамо а ше мотт ларбар, цун гIон дар а кепа кепар адамийн барт болуш цхьан дахаран а тешалло йу. Нена моттан дуьхьал йеш йолу дуьхьаллонаш дIайахар демокрацийн бакьонашх йу. Кхун хьокъехь Iедалан а, халкьан а, хIора адаман а тIебужуш бокхху болх бу. Ненамотт дIабалар кхерам болуш метниш, Туркойн махкахь кепа кепар болу моттанаш дахийтаран тIех болхбеш болу нахан а юкьаралла дIакхьохьурашан а гIон да деза аьлла теша тхо.

Моттийн Бакьонаш Хьовсар Документ а Рапорт уьра (DHİBRA) уьранаш болу тхан кхайкам бу:

- 1) Ненамот Iамабар, нахан юкьахь ненамот бийца бакьонаш хилита кхин а, ненамот бийца а Iамо а дуьхьаллонаш а цайар.**
- 2) ДIабалар кхерам болу ненамоттанаш ларбар, цу хьокъехь болх беш болу юкьаралланашан мелла а сих гIон дар.**
- 3) Паччалкхехь буйьцу кепа кепар моттийн университетехь а институтехь а ненамотт Iамабар дIас даржийта цуна тIехь болхбан безар.**
- 4) Вовшекхетта паччалкхийн цхьанкхетачу дийнахь 1990 гезгмашан бетт 2 дийнахь юкьедаьлла долу, Туркойн паччалкхно 1995 гIадужу бет 2 дийнахь тIелаьцца Кегий Беран Бакьонаш Туркойн чьбно хьалхар кхоа гIулкхан хоттийна юхуозамаш дIадахар.**

**Моттан бакьонаш, адамийн бакьонах дIайокххур
йоцу агIо йу!**

Çeçence Çeviri: Rüstem M.

ԱՇԽԱՐՀԻ ԲՈՒՈՐ ԼԵԶՈՒՆԵՐՈՒ ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒԻ ՕՐԸ ՇՆՈՐՀԱԽՈՐ ԸԼԼԱՅ:

1999 թուականի նոյեմբերի 17-ին ՈՒՆԵՍԿՕ-ի կողմէ յայտարարուած 21 փետրուար Մայրենի Լեզուի Միջազգային Օրուայ առթիւ որպէս իրենց մայրենի Լեզուի իմաստի և կարելորութեան համար զգայնութիւն ունեցող քաղաքացիական հասարակութեան գործիչներ, 2021 թուականին եւս համախմբուեցանք ներկայացնելու համար մեր պահանջները: Թուրքիոյ հարստութիւնը եղող բոլոր մայրենի Լեզուներու եւ Լեզուական բազմազանութեան բոլորի կողմէ որդեգրուելը եւ սատարուելը, մեր տարածայնութիւններու հետ միասին խաղաղ ապրելու երաշխիքն է: Լեզուական իրաւունքներու առջեւ խոչընդոտներու ոչնչացումը անհրաժեշտ է ժողովրդավարութեան համար: Մեծ պարտականութիւններ կ'իյնան պետութեան, հասարակութեան եւ անհատներու վրայ, որոնք պէտք է զգայուն ըլլան այս հարցի մէջ: Մենք համոզուած ենք, որ պէտք է աջակցիլ բոլոր այն անհատներու եւ հաստատութիւններու՝ ընդունելով երկրին մշակութային հարստութեան իրենց բերած ներդրումը, որոնք մեծ գոհողութեամբ կ'աշխատին սկսեալ ոչնչացման վտանգի տակ գտնուող Լեզուներէն, Թուրքիոյ տարբեր Լեզուներու գոյատեւման համար:

Որպէս բաղադրիչները՝ Լեզուական իրաւունքներու Վերահսկման, Վաւերացման եւ Տեղեկագրման Ցանցի այս ծիրէն ներս կոչ կ'ընենք

- 1) Մայրենի Լեզուն սորվելու և հասարակական դաշտի մէջ կիրառման համար պէտք է կատարուին աւելի ազատական, իրաւական եւ վարչական կարգադրութիւններ և առկայ կարգադրութիւնները պէտք է իրականացուին անկաշկանդ և վճռական ձևով:
- 2) Անհրաժեշտ է շօշափելի քայլերու ձեռնարկել ոչնչացման վտանգի տակ գտնուող Լեզուները պաշտպանելու ուղղութեամբ, այս նիւթի վրայ աշխատող քաղաքացիական հասարակութեան գործիչներուն պէտք է շտապօրէն աջակցիլ:
- 3) Երկրի մէջ գործածուող տարբեր մայրենի Լեզուներու վերաբերեալ համալսարաններու մէջ հիմնադրուած ստորաբաժանումները (բաժիններ, գլխաւոր գիտական մասնագիտներ և ինստիտուտներ) պէտք է տարածել և առկայ ստորաբաժանումները պէտք է զարգացնել աղբիւրներու եւ կարողութիւններու տեսանկիւնէն:
- 4) ՄԱԿ-ի Ընդհանուր ժողովի կողմէ ուժի մէջ դրուած 1990 թ. Սեպտեմբերի 2-ին և Թուրքիոյ կողմէն 1995 թ. հոկտեմբերին հաստատուած Մանկանց իրաւունքներու համաձայնագրութեան մայրենի Լեզուի վերաբերեալ երեք յօդուածին վրայ Թուրքիոյ կողմէ դրուած վերապահումները պէտք է ջնջուին:

Լեզուական իրաւունքները մարդու իրաւունքներու անբաժան մասն են:

Ermenice Çeviri: Can Erzurumluoğlu

გილოცავთ მშობლიური ენის საერთაშორისო დღეს!

იუნესკოს მიერ 1999 წლის 17 ნოემბერს, 21 თებერვლის მშობლიური ენის საერთაშორისო დღედ გამოცხადებასთან დაკავშირებით, ჩვენ როგორც სამოქალაქო საზოგადოების წარმომადგენლები, ვაცნობიერებთ მშობლიური ენის მნიშვნელობას და 2021 წლის 21 თებერვალს ვერთიანდებით ჩვენ-ჩვენი მოთხოვნების გამოხატვის მიზნით! თურქეთის რესპუბლიკის მხრიდან გამოჩენილი ინტერესი და ენათა სიმრავლის მიმართ მხარდაჭერის გამოხატვის ნება, თავად თურქეთის კულტურულ სიმდიდრეს წარმოადგენს. სხვა ენებისა და ხალხებისადმი ტოლერანტული მიდგომა კი მშვიდობიან გარემოში, ერთმუშტად თანაცხოვრებას განაპირობებს. ენობრივი უფლებების შენარჩუნების წინაშე არსებული ბარიერების აღმოფხვრა, ერთ-ერთი აუცილებელი პირობაა დემოკრატიული საზოგადოების არსებობისთვის. ამასთან დაკავშირებით პასუხისმგებლობა ეკისრება ყველას, როგორც სახელმწიფოს ასევე საზოგადოებასა თუ კერძო პირებს. მიგვაჩნია, რომ განსაკუთრებული მხარდაჭერა ესაჭიროება იმ კერძო პირებსა თუ ინსტიტუტებს, რომლებიც თავდაუზოგავად შრომობენ გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი ენების და ასევე თურქეთის ტერიტორიაზე არსებული ენათა მრავალფეროვანების გადარჩენისათვის! აუცილებელია მოხდეს ამგვარი ინსტიტუტების, უნივერსიტეტების, ორგანიზაციებისა თუ უბრალოდ კერძო პირთა დაფასება, მათი, ქვეყნის კულტურულ მემკვიდრეობაში შეტანილი წვლილის აღიარება.

როგორც ენის უფლებების მონიტორინგის მანარმოებელი, მრავალენოვანი ასოციაციების კოალიციური გაერთიანება თურქეთში (DHİBRA) ვაცხადებთ რომ:

- 1) აუცილებელია იურიდიული და ადმინისტრაციული მიდგომა, რომელიც სამომავლოდ უზრუნველყოფს მშობლიური ენის სწავლებისა და მისი საზოგადოებრივ სფეროში გამოყენების შექანიზმების დაგეგმვას, რიგი საჭირო ღონისძიებები უნდა განხორციელდეს ბარიერების შექმნისა და წინააღმდეგობების გარეშე.
- 2) გადაიდგას კონკრეტული ნაბიჯები-გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი ენების დასაცავად, ყოველგვარი მხარდაჭერა აღმოეჩინოს ამ საკითხზე მომუშავე სამოქალაქო საზოგადოების წარმომადგენლებსა თუ არასამთავროებო ორგანიზაციებს.
- 3) გატარდეს ღონისძიებები, რომლებიც თავის მხრივ ხელს შეუწყობს უნივერსიტეტებსა თუ ინსტიტუტებში სხვადასხვა ხალხების მშობლიურ ენათა განვითარებისთვის შექმნილი ფაკულტეტების გაფართოებას და გაუმჯობესებას რესურსებისა და შესაძლებლობების ამაღლების თვალსაზრისით.
- 4) რაც შეეხება გაეროს გენერალური ასამბლეის მიერ 1990 წელს ძალაში შესული, ხოლო 1995 წლის 2 ოქტომბერს თურქეთის მხრიდან „ბავშვთა უფლებების„ კონვენციის მშობლიურ ენასთან დაკავშირებული სამი მუხლის გაუთვალისწინებლობას და მათ განხორციელებაზე უარის თქმას, მოხდეს მისი ხელახალი გადახედვა თურქეთის რესპუბლიკის მხრიდან.

ენობრივი უფლებები ადამიანის უფლებების განუყოფელი ნაწილია!

Gürcüce Çeviri: Maya Mchedlidze Uzal - Eka Zaseshvili

XENDA, AŞXERIS EMMEN LIZVI MARILIZUI OR'N !

UNESCO'in 17 Axergyuz 1999'in neşanats 21 Gyucuğ Aşxari Marilizui Or'in maanatsov, marilizunun gimatn u maanan kidanoğ devletan nen megutinnis 2021 dariis al hişadznis u medoradznis asuşi hamar megdağvetsak. Turkiye'is abadutinn elloğ emmen marilizui u şad lizvutinin, emmen hokets dir elluşn u tev devuşe, uruşutinnioves pağutini meç u yaar hed abruşnus gabna. Lizvenun arçeti badie vegalnuşe demokrasininun ç'elli ana ç'gellinin a. Marlizui baxsis sirde pats elluşe bidanoğ devletis, millatis u meg emmen hoketsets varan medz pan kengi. Araç gonnalikhnin gedruşi elloğ lizunun, Turkiye'is emmen lizuin xenduşin hamar tadoğnun u anots megutinnun memlakatis kyulturin hax ağadz dağe arnuşn u anots tev devuş bidi, aman avdak gu.

Mek, Lizvets Haxi Bedenuş, Tsutsenuş u Keuşi Partia'n (DHİBRA) yaar pioğnis, as panis varan ispan tsen gudak;

- 1) Marilizunun sorvuşn u kamuin meç bidatsenvuşin hamar azadutinov ganun u idarei duzanner şinvi toğ, gonnoğ duzannin zorutin hanelu, uzeloğ hukmenvitoğ.**
- 2) Gortsevuşi tehdidi dag elloğ lizvenun bahvuşin hamar tev egoğ, eevnoğ paner envitoğ, isa panis hamar kerdnik vatoğ hokestanun u anots megutinnun tev devvitoğ.**
- 3) Memlakatis xabrevoğ emmen marilizui ama universitenun yaar pervadz kyursinin (bolum, enstitu u kidanutini dalie) şadentsevi, abad u çaputinov medzentsevitoğ.**
- 4) Aşaxari Millatnun Megutinin 2 Seftagyuz 1990 darvun gavl elloğ u Turkiye'is 2 Ortagyuz 1995'in tasdik ağadz Dağots Haxi Gavl'in marilizunun hamar elloğ yiek maddein Turkiyeis tiadz yed kaşvutine vegallevitoğ.**

Lizvets haxie, martutini haxoun arants an çelloğ cotna.

Hemşince Çeviri: Hikmet Akçiçek

ROJA ZIMANÊ DAYIKÊ YA HEMÛ ZIMANÊN CÎHANÊ PÎROZ BE!

Wek bikerên civaka sîvîl yên ku der barê wate û girîngîya zimanê dayikê de hestewer in, em bi boneya 21ê Sibatê, Roja Zimanê Dayikê ya Cîhanî, ku ji hêla UNESCOyê ve di 17ê Mijdara 1999an de hatiye ragihandin, bi armanca ku daxwazên xwe bînin ziman em hatin ba hev. Pirrengî û pirdengîya zimanî û xwedîlêderketin û îştgirîkirina ji bo hemû zimanên dayikê, ku her yek ewlemendîyeke Tirkîyeyê ye, temînata wê yekê ye ku em tevî cihêrengiyên xwe bi hev re di nav aştiyê de bijîn. Yek ji qaîdeyên herî bîngehîn ên demokrasîyê ew e ku astengiyên li ber mafên zimanî bîn rakirin. Çi wek dewlet, çi wek civak û çi wek şexs peywîrên mezin dikevin ser milên wan kesan ku divê di vî warî de hestewer bin. Ew kes û sazîyên ku fedakarane di serî de ji bo wan zimanan ku di bin xetereya jinavçûnê de ne, her wiha ji bo zimanên din ên cihêreng ên Tirkîyeyê dixebitin, em di wê bawerîyê de ne ku divê tevkarîya wan bê qebûlîkirin û piştgirîya wan bê kirin.

Wek pêkhatayên Tora Çavdêrîkirin, Tomarkirin û Raporkirina Mafên Zimanî (DHİBRA) em di vê çarçoveyê de vê bangewazîya dikin:

- 1) Ji bo hînbûna zimanê dayikê û bikaranîna wî ya di qada giştî de, qanûn û rêzîknameyên huquqî û îdarî yên azadîxwaztir divê bîn derxistin û qanûn û rêzîknameyên heyî jî divê bê astengî û bi biryardarî bêne pêkanîn.;
- 2) Ji bo parastin û xwedîlêderketina zimanên metirsiya jinavçûnê li ser, divê gavên şênber bîn avêtin û her wiha bikerên civaka sîvîl ên ku di vî warî de dixebitin jî divê bi awayekî lezgîn piştgirîya wan bêkirin.
- 3) Yekeyên zanîngehan ên ku ji bo zimanên dayikê yên cihêreng ên li welêt hatine avakirin (beş, makeşax û enstîtû) divê bîn berbelavkirin û yên heyî jî divê ji hêla çavkanî û kapasîteyê ve bîn bipêşxistin.
- 4) Şerhên ku Tirkîyeyê danîne ser sê xalên Peymana Mafên Zarokan, ku ji hêla Civata Giştî ya Neteweyên Yekbûyî ve di 2yê Îlona 1990an de hatiye qebûlîkirin û ketiye merîyetê û ji hêla Tirkîyeyê ve jî di 2yê Cotmeha 1995an de hatiye pejirandin, divê bîn rakirin.

Mafên zimanî perçeyeke necudabar a mafên mirovan e!

Kurmanci Çeviri: Remziye Alparslan

FELIZ DÍA DE LA LINGUA MATERNAL DE TODAS LAS LINGUAS DEL MUNDO!

A la okazion del 21 de febrero Día Internacional de la Lingua Maternal anunsiado por la UNESCO el 17 de novembere de 1999, mozotros, komo miembros de la sosiedad sivil sensivles al sinyifikado i importansia de la lingua maternal, mos reunimos para ekspresar muestras demandas en 2021. El apatronamiento i el apoyo por todas las personas, de la lingua maternal i el pluralizmo linguistiko, ke es la rikeza de la Turkía, es una garantía de koegzistensia pasífika kon muestras diferensias. La eliminasion de los obstakolos a los derechos linguistikos es una nesesidad absoluta para la demokrasia. Komo Estado, sosiedad i individuos ke deven ser sensivles sovre este tema, todos tienen una grande responsabilidad. Kreemos ke las personas i las instituciones ke lavoran kon grande sakrifisio para la sobrevivensia de las diferentes linguas de la Turkia, en partikular para las linguas en peligro de ekstinsion, deven ser apoyadas, kon la akseptasion de sus kontribusion a la rikeza kultural del pais.

Komo komponentes de la Red de Informasion i de Supervizion de Derechos Linguistikos (DHİBRA), muestra yamada en este konteksto es:

- 1) Deven adoptarsen dispozisionen legales i administrativas mas liberales para el ambezamiento de la lingua maternal i su uzo en públiko, i las regulaciones egzistentes deven aplikarsen sin obstakolos i de manera desiziva.
- 2) Se deven tomar pasos konkretos para protejar las linguas en peligro de ekstinsion i se deve apoyar urjentemente los miembros de la sosiedad sivil ke lavoran en este tema.
- 3) Las unidades (departamentos i institutos) establecidas en las universidades relacionadas kon las diferentes linguas nativas utilizadas en el país, deven ser propajadas i las ke ya egzisten deven ser dezvelopadas.
- 4) La Turkia deve eliminar las rezervas ke metio a los 3 artikolos relacionados a la lingua maternal en la Konvension sovre los Derechos del Ninyo (la Kreatura?) ke entro en vigor el 2 de septembere de 1990 por la Asamblea Jeneral de las Naciones Unidas, i fue akseptado por la Turkia el 2 de oktobre de 1995.

Los derechos linguistikos son una parte integral de los derechos umanos!

Ladino Çeviri: Güler Orgun

**DUNYAŞ MTEL NENAPEŞI NANANENAŞ NDĞA
BUXVAMAMT!**

**UNESCO-k 17 Žilva 1999-s na gamažxadu, 21 Ķundura
Inġernasionaluri Nananenaş Dğaşu gurişeni nananenas mu
tkvala ren do mus ipelen Ķai na oxužonunapun, ham dulyas
gurigedvaleri siviluri xalkiř objekġepe 2021 žanas xolo na
minonanpeři otkvaluřeni koĶobiĶatit. Turkieř xampoba na ren
mtel nananenapeři do nenuri pluralizmis, Ķata iriři moņicus
do mxuci meĶamus, hařoten Ķkvanobape Ķkunte oĶozaderi do
arte oskidus uņirebun. Nenuri xaĶepes na gožužin endolepe
va moiselesna demokrasu var iven. Hayas ananĶeni na uęun
devleti, xarĶi do tito-tito mitxanepes dido dulyape
eondunan. Ipti, na eĶĶvadalař gzas na gedgitu nenape, uĶule
Ķkva do Ķkva Turkieř nenapeři oskedinuřeni guri gedvaleri do
meĶireli na iĶaliřaman řuri do organizasyonepek memleketi
Ķkuniři Ķulġuruli xampobařeni na inĶiřenan Ķabuli oxenoni
do hantepes mxuci meĶamoni na boreġ bicert.
Nenuri XaĶepeř OžĶomilu, OĶaru do Raņori gamağmaluř
Mosaři (DHİBRA) maĶaturepe na boreġ Ķku, jin na
molobiřinitpeten mtelis hayařeni bucoxamt.**

- 1) Nananenaři doguru do ofisialuroġ oxmaruřeni
serbesoba na meĶams xuĶuĶis do okġalus geižopxinas do
na ren gežopxerepeti uendole do Ķarari na niĶinusġeri
ixeninas.**
- 2) EĶĶvadalař gzas na gedginan nenapeři oĶvaluřeni
mtini gza iĶaĶinas, ham temas na iĶaliřaman siviluri
xalkiř objekġepe maniřa mxuci niĶinas.**
- 3) Dobadonas na ixmarinen nananenapets na nunžxun
universitepes na geidgu artobape (nortepe,
deparġmanepe do ensġitupe) moinžinas do na renanpeti
xolo oxmaroniten do Ķapasiteten moiřkvinas.**
- 4) Artoburi Opapeř Generaluri Ķurulik 2 Ķxalva 1990-s
gzas na gyodginu do TurkieĶ 2 Ķxalva 1995-s Ķabuli na
vu Berepeř XaĶepeři OĶondvalas nananenařeni na Ķarun
sumi maddepes TurkieĶ na gedu gožazdalupe
moiselinas.**

Nenař xaĶepe koĶinobař xaĶepeři ugamaĶatu ar norte ren!

Lazca Ķeviri: İrfan Ķağatay

ÆППÆТ ДУНЕЙЫ ÆВЗÆКТЫ ХОРЗÆХÆЙ ХАЙДЖЫН УТ!

Унеско 17 Рухæн 1999 азы кæй равдыста 21 Æртхъирæн дуне мадæлон æвзаджы боны тыххæй байуыстæм. Турчы хъæздыгдзинад мадæлон æвзæкты бирæдзинадæн хицау лæууын, нæ ивддзинæттимæ иумæ сабырæй цæрыны бар у. Æвзæкты раз фæндаг байгомкæнын, паракаткæнын демократон хъуыды у. Ацы хъуыддæгты тыххæй бацархайын паддзахад æмæ æппæт адæмæн хæс у. Чи сæфынмæ хъавы ахæм æвзæкты бахъахъхъæныны архайджытæн хицау лæууын æмæ æмбарын хъæуы.

Æвзæкты хæйттæм кæсæг æмæ архайæг къабæсты номыл нæ уынаффæ у.

1) Мадæлон æвзæкты ахуырад ацы хъуыддæкты алы рандæр дзурыны хæдбардзинады законтæ саразын хъæуы.

2) Сæфыны тас кæмæн ис ахæм æвзæкты бахъахъхъæнын æмæ хъахъхъæнджыты фарсмæ лæууын хъæуы.

3) Паддзахаты мидæг цæрæн æвзæкты ахуырад университетты сæвæрыны фадат саразын хъæуы.

4) Дунеон паддзахæттты къорды 2 Рухæн 1990 азы æвæрд æмæ 2 кæфты 1995 азы Турчы къухæвæрд сывæллæттты хайады уынаффæйæн йе'ртæ зын къуылымпытæ сисын хъæуы.

Æвзæкты хайад, æппæт адæмон хайады æнгæс у!

Osetçe Çeviri: Бад'ты Муаммар Тæкин

ΖΗΤΩ Η ΗΜΕΡΑ ΤΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΌΛΟΥ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ!

Εμείς, οι άρθωποι που αγαπούμε τη γλώσσα τση μάνας 'μουνα και θέλουμε να συντυχισκούνταν ούλα τα γλώσσας του κόσμου, έρθαμε σε ένανκεκά το 2021, την ημέρα που εγνώρισεν η UNESCO το 1999 ως ημέρα γλώσσας και θέλουμε να λέγουμε ατά το θέλουμε. Όλα τα γλώσσας τση μάνας, είναι πολλά όμορφα και το να συντυχισκούνταν είναι καλό για την Τουρκία. Είναι καλό και για να εμπορούμε και ζήσουμε όμορφα και αγαπημένα όλοιν οι άρθωποι σ' ένανκεκά. Το να εσκούνταν όλα τα ζορλούχια εμπρό ασό μάθεμα και ασό συντύχεμα, είναι καλό και για την δημοκρατία. Για τ' ατό, όλοιν ν' εφτιάνε ότι έρ'ται ασό χέριν ατούνα. Το ντεβλέτι πρέπει να βοηθάει εκείνους το δουλεύουν για να ζήσουν τα γλώσσας που χάντανε στέκουν και για όλα τα γλώσσας τση Τουρκίας.

Εμείς οι άρθωποι που τερούμε, αραεύουμε και γράφουμε για τα δικαιώματα των γλωσσών θέλουμε:

- 1) Πρέπει να εγβαίνουν νόμοι για να μαθησκούνταν όλα τα γλώσσας και να συντυχισκούνταν όπου να είναι.
- 2) Πρέπει να στηριχτούνε οι άρθωποι που δουλεύουν, που εφτιάνε κάτι για να μην χάντανε τα γλώσσας.
- 3) Σα ουνιβερσιτέδες, τα τμήματα που δίγουν μαθήματα για τσι γλώσσας, να γίνουν και άλλο πολλά και να στηριχτούν ασό ντεβλέτι μερέα.
- 4) Πρέπει να γίντανε δεκτοί οι νόμοι τ' ουκ εγέντανε, ασοι νόμους που εγβάλλταν ασα Ενωμένα Έθνη το 2 Σταυρίτη του 1990 και υπογράφτανε και ασην Τουρκία το 2 Οχτόμβρη του 1995 και έσανε για τη γλώσσα τση μάνας των παιδιών.

Το δικαίωμα τση γλώσσας, έν' ένα αχώριστο κομμάτι ασό δικαίωμα των αρθωπίων!

Romeika Çeviri: Vahit Tursun

ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΛΛΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΜΗΤΡΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΌΛΩΝ ΤΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ!

Με αφορμή τη Διεθνή Ημέρα Μητρικής Γλώσσας της 21ης Φεβρουαρίου που θέσπισε η UNESCO στις 17 Νοεμβρίου 1999, συγκεντρωθήκαμε και πάλι το 2021 για να εκφράσουμε τα αιτήματά μας ως μέλη της κοινωνίας των πολιτών που ευαισθητοποιούμαστε στη σημασία και τη σημαντικότητα της μητρικής γλώσσας. Η διεκδίκηση και η υποστήριξη από τον καθένα μας στις μητρικές γλώσσες και στον γλωσσικό πλουραλισμό, που είναι και ο πλούτος της Τουρκίας, αποτελεί την εγγύηση μιας ειρηνικής ζωής παρά τις διαφορές μας. Η άρση των εμποδίων στα γλωσσικά δικαιώματα είναι απαραίτητη για τη δημοκρατία. Ως κράτος, κοινωνία και άτομα που πρέπει να είναι ευαίσθητα σε αυτό το ζήτημα, έχουμε όλοι ευθύνες. Πιστεύουμε ότι, η συμβολή ατόμων και ιδρυμάτων που εργάζονται με μεγάλη θυσία στον πολιτισμικό πλούτο της χώρας και στη βίωση των διαφορετικών γλωσσών της Τουρκίας - με προτεραιότητα τις γλώσσες που κινδυνεύουν να εξαφανιστούν-, πρέπει να γίνεται αποδεκτή και να υποστηρίζεται. Ως μέλη του Δικτύου Παρακολούθησης Δικαιωμάτων Γλωσσών και του Δικτύου Εκθέσεων (DHİBRA), η παράκλησή μας στο πλαίσιο αυτό είναι:

- 1) Πρέπει να υπάρχουν πιο φιλελεύθερες νομικές αλλά και διοικητικές μεταρρυθμίσεις για την εκμάθηση της μητρικής γλώσσας και τη χρήση της στη δημόσια σφαίρα καθώς, επίσης, και οι υφιστάμενοι κανονισμοί πρέπει να εφαρμόζονται με ανεμπόδιστο και αποφασιστικό τρόπο.
- 2) Πρέπει να ληφθούν συγκεκριμένα μέτρα για την προστασία των γλωσσών που απειλούνται με εξαφάνιση και οι υπεύθυνοι της κοινωνίας των πολιτών που εργάζονται σε αυτό το ζήτημα πρέπει να έχουν άμεση υποστήριξη.
- 3) Μονάδες που έχουν συσταθεί σε πανεπιστήμια σχετικά με τις διαφορετικές μητρικές γλώσσες που υπάρχουν στη χώρα (τμήματα, εργαστήρια και ινστιτούτα) πρέπει να επεκταθούν και οι υπάρχουσες μονάδες πρέπει να εξελίξουν τις υλικές δυνατότητες και τις ικανότητες τους.
- 4) Πρέπει να αρθούν οι επιφυλάξεις από την πλευρά της Τουρκίας για τα τρία άρθρα που αφορούν τη μητρική γλώσσα στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Παιδιών, που τέθηκε σε ισχύ από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στις 2 Σεπτεμβρίου 1990, και που εγκρίθηκε από την Τουρκία στις 2 Οκτωβρίου του 1995.

**Τα γλωσσικά δικαιώματα αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των
ανθρωπίνων δικαιωμάτων!**

Rumca/Yunanca Çeviri: Stella Karahristianidou

ROCA ZONÊ MA U PIÊ TÊDE ZONANÊ DINA ŞÛN BO!

21yê Guçige roca zonanê ma u piya. Na roce UNESCOy 17ê paiza pêêne 1999ine de ilam kerda. Ma, dezgêwê sivilê ke mane u qimetê zonê ma u pi sero wairê hissiyatime, serra 2021ine de sebeta waštenanê xo zonardene amayme têare. Têde zonê ma u pi, biyena zaf zona zenginiya Türkiyewa. Her kes gereke na zenginiye rê wair veciyo, cîrê phoştdar bo. No teminatê ebe ferqanê xora têwerte de weşiya xo ramiteno. Werte ra wedardaena pexmananê ke verva heqa zona dê amê pîrodaene hetê demokrasi ra elzema. Na mane de her kesi rê zaf kar u gurê kuno; dewlete, şexs u qomi gereke wairê hissiyat bê. Ma inam kenime ke, kes u dezgêwê ke zer u can ra sebeta zobina zonê ke Türkiye ênê qesey kerdene, ilam ke zonê ke amê hedê merdene cad kenê, inarê phoştdarbiyene lazîma. Çı ke ni ebe kar u gurê xo dewlemediya kulturê na dewlete şevknenê, kenê zêde.

Maê ke parçê de “Heq zona teqib kerdene, wesiqa ra şevknaene u rapor gureteneime (DHİBRA) na mane de nia vanime:

- 1) Zonê ma u pi musaene u wertê homete de gurênaene ra gore mevzuato huquqi u idari gereke tam ebe serbestiye bîcêriyo de, mevzuato ke cêriyo de ki gereke bê mane raşt raşt bêro hurêndi.
- 2) Zonê ke amê hedê merdene, sebeta şevknaena ina gereke gamê arazêy berê êştene; dezgêwê sivilê ke na mane de gurinê gereke bê şık u bê waxt vindi kerdene phoşti bîdiyo cı.
- 3) Dezgêwê ke üniversita de seveta zonanê bina cêriyê de (qısım, sağê zonê ma u pi, enstitüy) gereke bîbê zêde, êwê ke estê sebata ravêr berdene ina ki imkanê debare u kapasite berê hurêndi.
- 4) Mukavela heqa domana terefê Diwanê Miletanê Jübiyayao Umumi ra 2ê paiza verene 1990 de icra biya. Na mukavela çıxa ke terefê Türkiye ra 2ê paiza wertêne 1995 de tesdiq biya ki hirê maddêwê ke sebata zonê ma u piyê hetê Türkiye ra rezerve biyê. No hal gereke werte ra wedariyo.

Heqa zona parçê de heqa isanawa, ni jümini ra bê şert gırêdaiyê!

Zazaca Çeviri: Xal Çelker

HAPPY 'MOTHER LANGUAGE DAY' TO ALL THE LANGUAGES OF THE WORLD!

As civil society actors concerned about the value and importance of the mother language, we have come together in 2021 to express our demands on the occasion of the 21 February International Mother Language Day declared by UNESCO on November 17, 1999. Care and support for all mother languages and for linguistic pluralism, which we regard as part of the richness of Turkey, must be seen as the guarantee for peaceful coexistence with all our differences. Elimination of barriers to language rights is a must for democracy. State, society and the individual should all be alert to this issue, and all bear great responsibility. We believe that the contribution to the cultural richness of Turkey made by all individuals and institutions working under great difficulties for the survival of different languages, particularly those under threat of extinction, should be recognized and supported. As the Network for Language Rights Monitoring, Documentation and Reporting (DHİBRA), we therefore call for:

- 1) The introduction of more liberal legal and administrative arrangements about learning and using mother languages in the public sphere in Turkey, and the implementation of the existing regulations in an unimpeded and determined manner;
- 2) The introduction of concrete steps to protect languages under threat of extinction, and urgent support for civil society actors working in this area;
- 3) The establishment and expansion of university departments, programs and institutes working on different mother languages used in the country, and increased capacity and resources for existing ones;
- 4) The lifting of reservations made by Turkey on three mother-language-related articles in the Convention on the Rights of the Child enacted by the General Assembly of the United Nations and entering into force on September 2, 1990 and approved by Turkey on October 2, 1995.

Language rights are an integral part of human rights!

İngilizce Çeviri: Bülent Bilmez

1864 Hafıza Merkezi

Adana Çerkes Kültür Derneği

Afşin Kafkas Kültür Derneği

Agos Gazetesi

Agos Ermenice Ek

Alan Kültür ve Yardım Vakfı

Ankara Çerkes Derneği

Anadili Kadınları

Antalya Çerkes Derneği

Apoyevmatini Gazetesi

Aramyan Okulundan Yetişenler Derneği

Arap Alevi Meclisleri

Aras Yayıncılık

Arıkbaşı Köyü Kafkas Derneği

Avesta Yayınevi

Avlaremoz Platformu

Aydın Kuzey Kafkas Kültür Derneği

Bahçelievler Kafkas Çerkes Derneği

Balıkesir Adıge-Çerkes Kültür Derneği

Bianet

Bolu Kafkas Derneği

Bursa Çerkes Kültür Derneği

Can TV

Çerkes Kültürevi

Çorum Kafkas Kültür Derneği

Denizli Kafkas Kültür Derneği

Diyarbakır Hak İnisyatifi

Düzce Adıge Kültür Derneği

Ehliddar Kültür Merkezi

El Amaneser Gazetesi

Eskişehir Kuzey Kafkas Kültür ve Dayanışma Derneği

Gazete Sabro

Gaziantep Çerkes Derneği

Gola Kültür Sanat ve Ekoloji Derneği

Gor Hemşin Kültür Dil Tarih Dergisi

Göç ve İnsani Yardım Vakfı

Göksun Çerkes Derneği

Gönen Kafkas Kültür Derneği

Gürcü Dil Merkezi

Gürcü Haber Portalı

Gürcü Kültür Merkezi

Hamamözü Çerkes Derneği

Hemşin Kültürünü Araştırma ve Yaşatma Derneği

Heyamola Yayınevi

İnegöl Çerkes Adıge Kültür Derneği

İskenderun Çerkes Derneği Adıge Khase

İsmail Beşikci Vakfı

İstanbul Arap Alevi Meclisi

İstanbul Kafkas Kültür Derneği

İstos Yayınevi

Weşanên J&J (J&J Yayınları)

Kafkas Demekleri Federasyonu

Karacabey Kuzey Kafkasya Kültür Derneği

Karadeniz Ereğli Kafkas Kültür Derneği

Kayseri Kafkas Derneği

Kıçır Adıge Derneği

KoyuSiyah Yayıncılık

Kürt Araştırmaları Derneği

Komeleya Wêjekarên Kurd

Kürt Yazarlar Derneği

Kültürel İncelemeler ve Toplumsal Araştırmalar Derneği

Laz Kültür Derneği

Manisa Çerkes Kültür Derneği

ma music Center

Mersin Kafkas Kültür ve Yardımlaşma Derneği

Marje Podcast

Medya Kitabevi

Mezopotamya Dil ve Kültür Araştırma Derneği

Mezopotamya Eğitim Bilim Sanat Sağlık ve Kültür Vakfı

Mızağe Dergi

Mustafa Kemal Paşa Çerkes Kültür Derneği

Nazilli Kafkas Kültür ve Dayanışma Derneği

Nor Zartonk (Ermeni Kültürü ve Dayanışma Derneği)

Ogni Dergisi

Önce Çocuklar Derneği

Perperik Müzik Topluluğu

Pomak Enstitüsü

Rengarenk Umutlar Derneği

Rosa Kadın Derneği

Rum Vakıfları Derneği

Sakarya Kafkas Kültür Derneği

Samsun Çerkes Derneği

Sardamond Kültürel Araştırma Grubu

Şamil Eğitim ve Kültür Vakfı

Sefarad Kültürü Araştırma Merkezi

Soma Kafkas Kültür Derneği

Susurluk Kafkas Derneği

Süryani Dernekleri Federasyonu

Tokat Çerkes Derneği

Turhal Kafkas Kültür Derneği

Türkiye Kültürleri Araştırma Grubu

Uncire Dergisi

Uzunyayla Kafkas Kültür ve Yardımlaşma Derneği

Vejiyışê Tiji (Tij Yayıncılık)

Vomank

Weşanxaneyê Vateyî (Vate Yayınevi)

Yaşam Bellek Özgürlük Derneği

Zan Sosyal Siyasal İktisadi Araştırmalar Vakfı